

tænker ogsaa, at man ad Nare for at faae Landstthinget til at vedtage Forslaget vil yderligere begynde paa at bortstære. Men naar nu den høitærede Indenrigsminister mener, at det, som foreligger, ikke har nogen videre Betydning, veed jeg ikke, hvad det tilsidst skal ende med, naar man ender Sagen med Nar for Nar at bortstære i Haab om, at Landstthinget skal gaa videre, først fra en kritiserende Betænkning, derfra til en indgaaende Behandling og endelig til mulig at vedtage den. Naar jeg ser paa Titlen, Forbedring af Fæste- og Leiehusmænds Kaar, giver den et vidt Spillerum for Tanken, og det kan ikke være underligt, at man gjerne vil have Spørgsmaalet i et noget videre Omfang bragt paa Tale i denne Sal af Proprietærer. Jeg vil nemlig sige Dem, at dersom vi havde Vedkommende, der føle, hvor Stoen trykker, siddende her, vilde De faae en Del andre Forklaringer om, hvordan Fæste- og Leiemænd og andre Husmænd have det, end der nu komme til Orde i denne Sal, og jeg antager ogsaa, at den høie Regjering, om den saa hørte til de allerførste Gudsbedfiddere i Danmark, vilde spidse Øren lidt skarpt ved de Røster, de da vilde faae at høre. Men det er nu min Mening, at disse Røster komme nok og komme ogsaa her fra Folkethingsalen, og det saa meget sikkere, jo mere man afspejler den store Del af Befolkningen med Forslag, som ingen videre Betydning have. Ministeren var inde paa nogen Statistik; men den forekom mig i Virkeligheden hverken huggen eller stikken, og det skulde forbause mig, om den ærede Minister ikke i sin Wappe henne paa sit Bord har yderligere Forklaringer eller Oplysninger om Sager, der vedrøre et saadant Emne som det, der her er paa Dm tale. Naar den ærede Minister meddeler os, at Selveierhusmændenes Antal er steget saa og saa meget i en vis Række af Nar, maa jeg antage, at han med det Samme kunde sige os, af hvilke Grunde denne Forøgelse er fremkommen, om den ikke væsentlig er fremkommen derved, at Udstykning fra Gaarde har fundet Sted, og der saa er oprettet Huse. Det er aldeles utvivlsomt Tilfældet i et meget stort Omfang paa Grund af de økonomiske Forholds Udvikling her til Lands, idet Gaardmænd for at skaffe deres Børn en lidt selvstændigere Stilling end at være Leiehusmænd under Herregaarden have maattet afgive et lille Stykke Jord af deres Boeslod, og derved opstaar der jo Selveierhusmænd. Og naar den ærede Minister mente at kunne henvise til, at Stigningen navnlig var sket derved, at Fæste- og Leiehusmænd vare gaaede over til at blive Selveiere, var

det, som jeg synes, vi maatte have klare Oplysninger om, paa hvilken Maade Selveierhusmændene ere stegne i Tal. Stigningen kan jo dels hero paa, at Lodder udstykses fra Gaardene og blive Selveierhusmændsboliger, dels paa, at Godseiere og Andre have solgt deres Fæste- og Leiehussteder til Husmænd. Det venter jeg ogsaa, at den ærede Minister, naar jeg har talt om dette Spørgsmaal, vil være saa venlig at oplyse os om, men jeg er da bange for, at denne Forsikring om, at det ikke er nødvendigt at gribe ind i dette Forhold, vil tabe noget af den Vægt, man naturligen ellers maa tillægge en saadan Forsikring fra Ministerbordet. Dernæst kunde jeg ønske at vide, i hvilken Grad den Medgang, den ærede Minister angav i Antallet af Fæste- og Leiehusmændenes Boliger, er fremstaaet derved, at de ere solgte til Selveierdom, eller i hvilken Grad den skulde være fremstaaet derved, at de ere blevne inddragne og Husene nedlagte. (H. Andersen [Odense Amts 2den Valgfreds]: De kunne ikke inddrage Jordlodder.) Jo, de kunne gjøre alt Muligt paa den agrariske Lovgivnings Omraade. Jeg tror, at det ærede Medlem, der afbrød mig, med sin store Sagkundskab vilde have været en udmærket Støtte for Behandlingen af Landbospørgsmaal — jeg har hørt ham med meget stor Interesse — ja, undskyld, jeg siger det, naar ikke hans politiske Forbindelser havde ført ham til at tage Hensyn til andre Sider end dem, han oprindeligt tog, da han her i Salen var en af Bondestandens første Ordførere for en bedre Ordning af lige Forhold. Jeg fremhæver altsaa det sidste Spørgsmaal: I hvilken Grad er Medgangen af Fæste- og Leiehusmændsboliger sket derved, at de ere gaaede over til Selveierdom, og i hvilken Grad er den sket derved, at de, med eller uden Lov, ere blevne nedlagte som Boliger for Familier? Jeg lader mig ikke afvise med, at det ikke lader sig gjøre efter den og den Regel, der er Meget af den Slags Ting, der lader sig gjøre. Jeg vil dernæst gjøre opmærksom paa — jeg haaber, at den ærede Minister vil bekræfte det — at vi staa her i disse Forhold ikke blot lige overfor Tallet af Husmænd med Jord, men vi staa ogsaa samtidig lige overfor Spørgsmaalet: Hvor megen Jord have disse Husmænd, og hvilke Betingelser kan den afgive for dem til at leve et selvstændigt Liv, et Liv som selvstændige og frie Borgere, ganske vist for Tiden i en ufri Stat? Og endvidere: Er der tænkt paa og hvad kan der tænkes paa, at gjøre for det meget store Antal, som hverken er Hus eller Jord, der kan bidrage til at gjøre dem selv-